

Nr 1713

av fru Jonäng
om arbetslösheten bland ungdom.

Ungdomsarbetslösheten är mycket hög i vårt land. Under 1960-talet var arbetslösheten dubbelt så stor bland ungdomen som bland den totala arbetskraften.

Arbetskraftsundersökningen visar att när arbetslösheten under första kvartalet 1974 låg på 2 % i åldern 25-74 år låg den på 3,9 i åldern 20-24 år och på 7,6 i åldern 16-19 år. Siffrorna visar också att det är flickorna som har det besvärligast att få arbete. Första kvartalet var de arbetslösa pojkarna i åldern 16-19 år 6,4 % och flickorna 8,9 %.

Fran centern har vi krävt åtgärder för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten. En del åtgärder har vidtagits av regeringen, men procentsiffrorna visar att åtgärderna ej varit tillräckliga.

Det är anmärkningsvärt att samhället inte satsar tillräckligt för att bryta den negativa utvecklingen. Det är icke försvarbart att en grupp i samhället skall utsättas för svåra påfrestningar på detta sätt. Den goda konjunkturen borde ha utnyttjats på ett bättre sätt för att ge även ungdomen sysselsättning.

Särskilda problem är förknippade med ungdomsarbetslösheten. Arbetet torde betyda mer för de unga än för andra när det gäller att uppnå och upprätthålla förankring i samhället. Risker att komma utanför samhällsgemenskapen ökar om man inte har den plattform som ett meningsfullt upplevt arbete innebär. Ökad social missanpassning och kriminalitet bland ungdom torde ha ett nära samband med arbetslösheten. Att ungdomars första erfarenhet i arbetslivet är arbetslöshet måste upplevas som deprimerande.

Detta sammantaget gör ungdomsarbetslösheten till ett mycket allvarligt problem.

Vad som framstår klarare än någonsin efter den senaste konjunkturuppgången är att de bakomliggande problemen *icke* främst är av *konjunkturrell art* utan framför allt är *strukturella*. Samhället har helt enkelt misslyckats med att klara övergången från utbildning till arbete. Det är de nytillträdande i arbetslivet som drabbas. Det är från denna utgångspunkt man bör angripa ungdomsarbetslösheten. Hela förhållandet skola-arbetsliv måste utredas. Samråd och samarbete måste intensifieras mellan skol- och arbetsmarknadsmyndigheter, centralt, regionalt och lokalt.

Målsättningen måste vara arbete för alla ungdomar så snart de lämnar skolan.

Åtgärder mot ungdomsarbetslösheten måste dels lösa de akuta sysselsättningsproblemen, dels lösa de långsiktiga problemen för ungdomens inträde på arbetsmarknaden.

Da det är angeläget att få en kartläggning av förhållandet mellan utbildning och arbetsliv bör undersökningar vidtas i några utvalda kommuner.

En anpassning av utbildningen måste ske. KAMU redovisar i sitt betänkande att det finns ca 4 400 utbildningsplatser i gymnasieskolan inom verkstadsteknisk utbildning; 1972 påbörjade ca 15 000 personer verkstadsutbildning inom arbetsmarknadsutbildningen. Intresset för tillträde till inbyggd verkstadsutbildning vid olika industrier är mycket stort.

Här finns således ett behov av utbildning hos ungdomen, men gymnasieutbildningen är inte anpassad efter deras behov.

Man bör undersöka möjligheterna till inbyggd utbildning i gymnasieskolan.

Den återkommande utbildningen är också viktig.

Undersökningar visar att de sämst utbildade — de med enbart 9-årig grundskola — drabbas hårdast. De lågutbildade kräver speciella insatser. De ungdomar som ej fullföljer sin grundskoleutbildning bör arbetsförmedlingen ha kontinuerlig kontakt med för erbjudande av utbildning, information och service.

Samhället bör visa förståelse för att ungdomen efter ungdomsskolan snabbt vill komma ut på arbetsmarknaden och bli självförsörjande. Samhället bör kunna erbjuda praktikplatser åt alla för att underlätta situationen för de nytillträdande. Det är en av de viktigaste uppgifterna.

Av de ovan lämnade statistikuppgifterna framgår att flickorna i gruppen 16—19 år har det sämst ställt när det gäller sysselsättning. På grund av traditionella uppfattningar och fördomar söker sig flickorna till vissa speciella arbetsområden, såsom vård-, affärs- och kontorsyrkena, medan pojkarna söker sig till "sina speciella områden". De försök som jämställdhetsdelegationen initierat för att bryta det traditionella yrkesvalet är värdefulla och bör utökas.

För nykomna och återinträdande på arbetsmarknaden har skapats en särskild kvalificeringsmöjlighet för det kontanta arbetsmarknadsstödet. Det gäller dem som efter att ha avslutat viss utbildning ställt till arbetsmarknadens förfogande såsom arbetssökande genom arbetsförmedlingen i minst tre månader. Bestämmelserna om detta finns i 9 § KASL. Där talas det om tre slag av utbildning, nämligen ungdomsutbildning, vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning.

Många ungdomar som i dag efter avslutade eftergymnasiala studier söker arbete har stora svårigheter att erhålla anställning, även om de är villiga att flytta från studieorten. Det kontanta arbetsmarknadsstödet innebär ingen hjälp till denna grupp, eftersom kvalifikationstiden på tre månader är alltför lång. Ingen har möjlighet att klara sin försörjning under mellantiden fram till dess stödet utgår. För de flesta innebär detta att de fortsätter studera med hjälp av studiemedel — och på det sättet skaffar sig onödigt höga studieskulder. Andra väljer vägen att ta ströjobb

i väntan på en fast anställning.

En sänkning av kvalifikationstiden till två månader skulle i vart fall innebära att stödet i högre grad skulle kunna fungera som ett skyddsnät även för denna grupp ungdomar.

Samarbete mellan skol- och arbetsmarknadsmyndigheterna är inte minst viktigt för att söka åstadkomma spridning av utbildningen. Den koncentration vi har i maj och juni när skolorna slutar åstadkommer stora problem på arbetsmarknaden för dessa ungdomar.

Beredningsarbeten för ungdom bör vidgas och arbetsmarknadsutbildningen bör underlättas genom en sänkning av åldersgränsen för erhållande av utbildningsbidrag från 20 till 18 år.

Det är beklagligt att de politiska ungdomsorganisationerna med sina speciella kunskaper om ungdomsfrågor inte engagerats i arbetet mot ungdomsarbetslösheten. Deras kunnande och erfarenhet bör tillvaratas.

Med hänvisning till det anförda hemställs

A. att riksdagen hos regeringen begär

1. att ungdomsarbetslösheten utreds med förtur i syfte att minska svarigheterna för nytillträdande på arbetsmarknaden,
2. att undersökningar görs i några utvalda kommuner för att klarlägga förhållandet mellan utbildning och arbetsliv,
3. att representanter för de politiska ungdomsförbunden knyts till sysselsättningsutredningens arbete angående ungdomsarbetslösheten,
4. att motionen överlämnas till sysselsättningsutredningen för beaktande.

B. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring i reglerna om kontant arbetsmarknadsstöd så att kvalifikationstiden för nytillträdande eller återinträdande på arbetsmarknaden sänks från 3 till 2 månader.

Stockholm den 27 januari 1975

GUNNEL JONÄNG (c)